

Prilozi, c. 67, 2018 Sarajevo, s. 163 – 192.

- Hadžijahić, Muhamed, *Porijeklo bosanskih muslimana*, Sarajevo 1990.
- Handžić, Adem, "O društvenoj strukturi stanovništva u Bosni početkom XVII stoljeća", *Studije o Bosni, historijski prilozi iz osmansko-turskog perioda*, Istanbul 1994.
- Handžić, Adem, "O kretanju stanovništva u regionu srednjeg toka Bosne (međuprostor Maglaj-Doboj-Tešanj) od druge polovine XV do kraja XVI stoljeća", *Studije o Bosni, historijski prilozi iz osmansko-turskog perioda*, Istanbul 1994.
- Jelenić, Julijan, *Kultura i bosanski franjevci*, I, Sarajevo 1912.
Kalendar sv. Ante, Sarajevo 1932.
- Kamber, Dragutin, "Stanje župa i duša Apostolskog vikarijata u Bosni srebreničko-otomanskoj prema popisu izvršenom 1813.", *Franjevački vjesnik*, god. XXXVIII", br. 1, 2., Sarajevo 1931.
- Kapidžić, Hamdija, *Prilozi za istoriju Bosne i Hercegovine u XIX vijeku*, Sarajevo 1956.
- M.(ilobar), F.(ran), "Dva savremena izvještaja o Bosni iz prve polovine XVII stoljeća", *GZM*, XVI/1904, Sarajevo 1904.
- Mandić, Dominik, "Katolička crkva u Bosni i Hercegovini za turskih vremena", Poseban otisak iz *Novog života*, god. II, sv. 5.-6., Rim 1963.
- McGowan, Bruce W., *Food Supplay and Taxation on the Middle Danube (1568-1579)*, Archivum Ottomanicum, Tomus I, Anno 1969, Mouton 1969.
- Prelog, Milan, *Povijest Bosne u doba osmanlijske vladavine I*, Sarajevo 1911.
- Rašević, Miroslav, "Demografske prilike i stanovništvo", *Naselja i stanovništvo oblasti Brankovića 1455. godine*, Demografski zbornik, Knjiga VI, SANU, (ur. Miloš Macura) Beograd 2001.
- Sučeska Avdo, "Položaj raje u Bosni u XVIII stoljeću", *Dijalog 6*, Sarajevo 1978.
- Sučeska, Avdo, "Neke osobenosti u procesu čiflučenja u Bosni i Hercegovini u XVIII stoljeću", *Godišnjak Pravnog fakulteta*, XXI, Sarajevo, 1973.
- Šljivo, Galib, *Bosna i Hercegovina 1813–1826*, Institut za istoriju, Banjaluka 1985.
- Velimir, Valjan, "Od lašvanskog do gučogorskog samostana", *Franjevački samostan u Gučoj Gori: zbornik radova sa znanstvenog skupa u povodu 150. obljetnice samostana u Gučoj Gori, održanog 25. i 26. rujna 2009.*, Guča Gora - Sarajevo 2010.

UDK 94(497.6)(093)
342.531.43(497.6)

Kadi

110073

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

01 Kasım 2013

AZRA GADŽO-KASUMOVIĆ
(Sarajevo)

IMENOVANJA KADIJA I NJIHOVIH ZAMJENIKA I PRIPRAVNIKA /NAIBA

– prema dokumentima kazaskera i njihovih muhzira

Sažetak

U radu se, na osnovu dokumenata koji se čuvaju u Gazi Husrev-begovoj biblioteci, govori o kazaskerovim pismima sa pečatom i njegovim bujuruldijskim pismenim obavjestima kazaskerovih muhzira upućivanih u vezi sa dodjelama velikih kadiluka kao vid unapređenja kadijama koji su bili u procesu postizanja većeg sudijskog ranga. Također se govori o dodjelama kadiluka kandidatima-naibima da stiču iskustvo kao pripravnici i obavljaju uobičajenu sudsku praksu na određeno vrijeme. Posebno se, kao konkretan primjer, analizira pismo kadije kadiluka Naselica u Paša-sandžaku upućeno kadiji u Sarajbosni u kojem se govori o narudžbama u vezi sa postavljenjima naiba kao i o upisu na listu čekanja za službu naiba/niyabet u svrhu stjecanja iskustva pripravnčkog kandidata u sudskoj praksi u nekim kadilucima Bosanskog ejaleta, pri čemu se kao glavni posrednik javlja anadolski muhzir-kapuče-haja. Navodi se i mreža drugih posrednika u spomenutoj konkretnoj dodjeli privremene službe kadijskog zamjenika/naiba kao i pitanja vezana za *kadijske* šehrije i šehrije *naiba* namijenjene visokorangiranom sudskom funkcioneru odgovornom za navedena postavljenja. Obrađene su i pismene obavijesti kazaskerovih *muhzira* kojim se dostavljala nadležnom kadiji prva vijest/muštuluk o novopostavljenim kandidatima, a čija se obrada ne susreće u diplomatskim udžbenicima.

Ključne riječi: bujuruldijske vojne sudije/kazaskera, muhzirova pisma, naibi-pripravnici i kadijski zamjenici u sudskoj službi, sudska praksa, naručivanje službe kadijskog zamjenika/niyabet, mreža posrednika

01 Kasım 2013

CHAPITRE IV

LES CADIS, LES ÉMIRS ET LE SULTAN

Un système d'interdépendance

INTRODUCTION

Dans les sociétés musulmanes, la séparation entre activités commerciales et activités religieuses et juridiques n'a jamais vraiment été effective¹. Le champ d'activité des 'ulamā', au sens large de lettrés, était donc particulièrement vaste et couvrait aussi bien des activités relevant de l'exercice de la justice que le contrôle des marchés (*hisba*), la gestion des biens de mainmorte (*awqāf*), celle du Trésor des musulmans (*Bayt al-Māl*), des biens des orphelins etc. La chancellerie qui supposait des compétences et un savoir-faire particuliers pouvait leur être également confiée. Le monde des 'ulamā' se caractérisait donc par la pluriactivité et le cumul de charges de nature souvent différentes, même si elles avaient toutes pour

1. Selon J. Berkey, l'islam encourageait à la fois l'acquisition du savoir et de la richesse, ce qui a permis de développer le phénomène des « marchands-lettrés » et le mélange des élites religieuses et commerçantes. Les activités commerciales étant soumises au droit musulman, une bonne formation en *fiqh*, permettait à un grand nombre de 'ulamā' d'y trouver naturellement des débouchés, de même que dans l'acquisition et la gestion des biens pour le compte d'un sultan ou d'un émir. L'achat, la vente et la constitution de biens de mainmorte étant des opérations encadrées par le droit musulman (BERKEY 1992, p. 95-96).

Mathieu Eychenne, Liens personnels, clientélisme et réseaux
de pouvoir dans le Sultanat mamelouk (milieu XIIIe - fin XIVe siècle),
Damas: Institut Français du Proche-Orient, 2013, s. 133-246.

ISAM DAL-272471